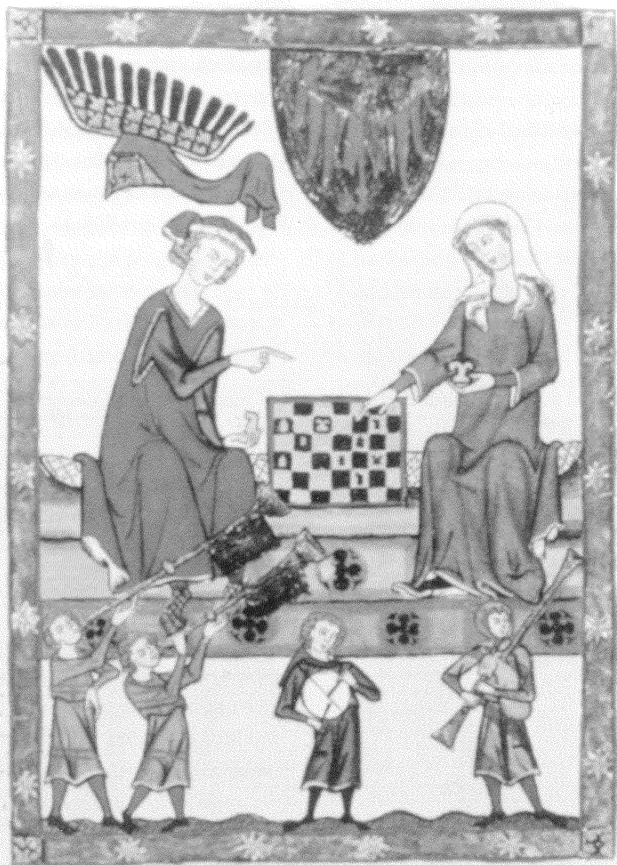
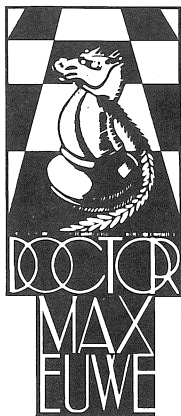

NIEUWSBRIEF

Onbekende kunstenaar, XIVe eeuw Duits

'Markgraf Otto IV, von Brandenburg mit dem Pfeil beim Schachspiel' (1320)

Collectie: Bibliothèque Nationale, Paris

nummer 63
november 2003

kwartaaluitgave
ISSN 0927-9768

Geopend:
Dinsdag t/m vrijdag
en de eerste zaterdag
van de maand,
10.30-16.00 uur

MAX EUWE-CENTRUM

POSTBUS 11513 • 1001 GM AMSTERDAM

MAX EUWEPLEIN 30A • TELEFOON 020-625 7017 • FAX 020-639 2077

e-mail euwemec@xs4all.nl website <http://www.maxeuwe.nl/>

BESTUUR

E.J. Petersma, voorzitter
K. van Harn, secretaris
A. Riemens, penningmeester

H. Böhm
J. Nagel
H. Ree
G. Valk
C. Visser

Adviseur museum/bibliotheek: L.C.M. Diepstraten
Adviseur topschaak: J.H. Timman
Adviseur wetenschap: H.J. van den Herik
Bibliothecaris: F.F. Verbeek
Museum en pr-coördinator: E.E. Dirksen
Schaaktechnisch medewerker: A.C.M. Sibbing
Secretariaat: E.E. Dirksen en C. Lesger
Vrijwillige medewerkers: A. Bezemer, A. van Dijk,
P.J. van der Horst, K. Kok, H.J.M. Leeners, R. Nep,
H. Nieuwland, J.G. Pauptit, S. Sival, H. Vinke,
W.G. Vijvers, C. ten Woude

FINANCIËN

De activiteiten van het Max Euwe-Centrum worden financieel mogelijk gemaakt door:

ÈFDÉCÉ software, Mazars Paardekooper Hoffman, Lost Boys, de KNSB en de Gemeente Amsterdam.

Het Max Euwe-Centrum geniet ook immateriële steun, namelijk van:

Akzo Nobel, Chess Base, Corel, Corus, De Lage Landen Internationaal, Nederlandse Gasunie, Network Associates /Mc Afee, New In Chess, PRC-Bouwcentrum, Van de Giessen/De Noord, Vector Aandrijftechniek

Beste donateurs,

Graag wil ik u namens het bestuur van harte danken voor uw bijdrage die het mogelijk maakt om de activiteiten van het Max Euwe-Centrum elk jaar weer mogelijk te maken. Als trouwe donateur heeft u er recht op te weten dat de financiële situatie van de Stichting MEC in een benepen toestand is gekomen. Mede hierdoor ligt dit jaar slechts de tweede Nieuwsbrief voor u. Er is nog geen sprake van sluiting, maar harde maatregelen zijn mogelijk binnenkort noodzakelijk om de continuïteit van het Centrum in 2004 en verder veilig te stellen. Hoe zijn we in deze situatie terechtgekomen? De realiteit is dat twee ontwikkelingen de financiële reserve van het MEC in de afgelopen jaren hebben uitgehold.

1. Sterk stijgende kosten op diverse gebieden (personeel, verzekeringen, huisvestingskosten etc.).
2. Sponsors die na diverse jaren afhaken

Vanzelfsprekend heeft het bestuur de taak om nieuwe sponsors binnen te halen. Als bestuur werken we ook zeer hard om in het bedrijfsleven toezeggingen, liefst voor meerdere jaren, los te krijgen. Helaas zijn we in de afgelopen jaren niet verder gekomen dan eenmalige sponsoractiviteiten. Natuurlijk zijn we dankbaar hiervoor en helpen deze sponsors ook om de touwtjes aan elkaar te knopen. In dit opzicht wil ik met name NRC Handelsblad (uitgeverij PCM) van harte bedanken voor de sponsorsimultaan in september 2003 die het MEC 20.000 euro heeft opgeleverd. Jan Timman, Hans Ree en Hans Böhm hebben zich hiervoor belangeloos ingezet. Daarnaast heeft het MEC enkele kleinere sponsorbijdragen en een legaat mogen ontvangen.

Concreet komen we op dit moment 35.000 euro per jaar tekort om ongewijzigd onze activiteiten te continueren. Om daarnaast financiële speelruimte te hebben en meer activiteiten te ontplooien zou 50.000

euro aan extra inkomsten een gewenst streefbedrag zijn. U zult begrijpen dat het niet eenvoudig is om een dergelijk bedrag aan sponsoring in economisch mindere tijden te verkrijgen. Daarvoor zijn bijdragen van meerdere bedrijven noodzakelijk. In onze contacten met sponsors benadrukken we de rol van het MEC als kennis-, informatie- en ontmoetingscentrum voor de Nederlandse en internationale schaakwereld en de rol van dr. Max Euwe in de Nederlandse schaaksport.

In de komende tijd zullen we onverdroten doorgaan met onze overlevingsstrijd. Mocht u ideeën/suggesties hebben voor sponsoring, dan kunt u mailen: albert.riemens@galderma.com

Nogmaals dank voor uw bijdrage en mogelijke inzet.

Namens het bestuur,

Albert Riemens
penningmeester

J. Skarzynski (1924)
'Portret van Philidor'

In deze rubriek wordt door L.C.M. Diepstraten een boek of een gedeelte uit de MEC-bibliotheek voor het voetlicht gebracht.

Schaken en muziek

Schaken en muziek vormen een thema dat zo omvangrijk is dat het nauwelijks in één artikel behandeld kan worden. Bij een korte research kan men zo al ruim 85 namen van musici-schakers of omgekeerd, van schakers-musici, opsommen, zodat het duidelijk is dat in die lijst van namen fors geschrapt moet worden, wil men omtrent de overgebleven personen nog iets zinvol en aantrekkelijks naar voren brengen. Daar komt bij dat er nog veel meer namen te vinden zullen zijn, die zowel schaken als muziek in hun persoon combineren.

We willen beginnen met twee middeleeuwse handschriften welke schaken en muziek combineren. Het zijn handschriften die ook in de bijbehorende miniatures dit thema voortreffelijk illustreren.

Op de voorpagina vindt men een van de 138 grote miniatures uit het Manessische Handschrift uit 1300-1340. Het wordt ook wel aangeduid als Das Grosse Heidelberger Liederhandschrift Cod. Pal. Germ 848 en behoort tot de collectie van de Bibliothèque Nationale te Parijs. Het gaat hierbij om Middelhoogduitse minneliederen en deze zijn oorspronkelijk genoemd naar de patriciërs Rüdiger en (diens zoon) Johannes Manesse uit Zürich. Zij waren verzamelaars van liedboeken. De verzameling veranderde vaak van bezitter en zo kwam deze van 1504 tot 1657 in Heidelberg terecht en daarna tot 1888 in Parijs, om vervolgens weer in Heidelberg te belanden. Het gaat om liederen van 140 dichters met 138 miniatures, die de diverse Duitse minnedichters in hun wapenschild weergeven.

Een van de miniatures stelt voor: *Markgraf Otto IV von Brandenburg mit dem Pfeil beim Schachspiel*. Dit werk is gedateerd 1320. Waarschijnlijk is de vorstelijke vrouw aan het schaakbord Hedwig von Holstein, de echtgenote van de Markgraaf.

Cornelis Rogaar Snellebrand (1816-1844) *"zelfportret met familie"* Olieverf op doek (1838)
Galerie P. A. Scheen, 's Gravenhage (1949)

Dat sommige liederen inderdaad van muziek waren voorzien mag wellicht blijken uit de afbeelding (zie voorpagina) waar men onder de schaakspelers vier muzikanten ziet met instrumenten. Opgemerkt mag worden dat het schaakbord slechts 7 maal 7 velden heeft. Dat komt ook voor in het Waleweinhandschrift, dat mogelijk bij de lezer voldoende bekend is. Het gaat hierbij niet om een afwijkende vorm van schaken, maar het betreft de artistieke vrijheid van de kunstenaar. Een ander handschrift draagt de titel *Carmina Burana*. Het is ontstaan in de dertiende eeuw, mogelijk omstreeks 1230, dus zo'n vijftig jaar voordat in Spanje de Alfonso Codex ontstond. Wie de auteurs van de *Carmina Burana* zijn geweest is niet bekend.

Waarschijnlijk waren het monniken van de abdij van Benedictbeuren in Beieren. In ieder geval is de *Carmina* naar 'beuren' genoemd. Het is een verzameling van wereldse liederen, waarvan de teksten in

Mark Kostabi (1960)

'Concentration' (1994)

Olieverf op doek 54" x 44"

volkslatijn, middeleeuws Duits en Oud-Frans zijn geschreven. Ze worden aangeduid met Codex Latinus 4660 en bevinden zich thans in de Staatsbibliothek München. De verzameling kan worden onderverdeeld in (1) moraliserende en satirische gedichten, (2) liefdesliederen, (3) drink- en speellieder en (4) geestelijke liederen. Uiteraard hebben ze niet allemaal met schaken van doen. Het schaakspel komt voor in de derde categorie. Een van de teksten luidt: 'Roch, pedes, regina, senex, eques insuper et rex. Conflictus vocat edictus vox Martis ad ictus. Vox sonat in Rama: trahe, tost, capra, concine, clama. Victus ab hoste gemat qui dum fit schach roch et hie-mat.' Hier worden de onderscheiden schaakstukken opgesomd met roch (= toren), pedes (= pion), regina (= koningin of dame), senex (= loper of oude), eques (= paard of ridder) en rex (= koning).

De *Carmina Burana* is vooral bij het grote publiek populair geworden door de Münchense componist Carl Orff (1895-1982), die een selectie uit de liederen maakte en er vervolgens een werk voor koor en orkest van maakte in 1937.

De schaakpassages komen in Orffs werk niet voor. In het oorspronkelijke handschrift komen in de derde categorie liederen drie miniaturen voor, waarvan een op het dobbelspel, een ander op triktrak en het derde op schaken betrekking heeft. Alledrie miniaturen vertonen een figuur met een beker of wijnglas in de hand. Onder de groep personen, die muziek en schaken combineren gaat het voornamelijk om componisten, librettisten, choreografen en uitvoerende kunstenaars. Dat Max Harmonist (1864-1907) in dit verband eigenlijk moest worden geschrapt is jammer. Als schaker bereikte hij in het toernooi van Nürnberg in 1888 een gedeelde vierde plaats tezamen met Louis Paulsen en in het toernooi van Frankfurt am Main in 1887 haalde hij een prijs voor zijn briljante spel tegen Gunsberg. Hij werd er echter 21ste en laatste.

Hij is wel de enige professionele balletdanser in de annalen van het schaakleven en ballet is zonder muziek toch moeilijk denkbaar.

Sandor Badacsonyi (1949)

Boedapest.

Links aan het bord Paul Morphy, rechts zijn tegenstander de hertog van Braunschweig, achter hen graaf Isouard. Deze partij werd gespeeld oktober 1858 te Parijs tijdens de voorstelling van de Italiaanse opera Norma en is beschreven in het boek van D. Lawson.

De componisten

Onder de componisten, dirigenten, pianisten, violisten en zangers zijn de componisten met 58 in getal duidelijk in de meerderheid. Onder deze componisten zijn er 26, dus een aanzienlijk aantal, die werk gecomponeerd hebben met het schaakspel als episode of als thema. Dat onder deze werken het ballet als muzikale vorm erg in trek was is ongetwijfeld ingegeven door het schaakspel zelf en de choreografie, die schaakstukken tijdens een partij volgen. Beginnen we met het oudste schaakballet dat we kennen. Het werd gecomponeerd door André Danican Philidor l'Ainé (1652-1730), de vader van de grote schaker en musicus François André Danican Philidor (1726-1795). In 1700 was Parijs getuige van een groot balletpantomime met de titel: *Jeu d'échecs* van Philidor l'Ainé. Deze schaakmaskerade was opgenomen in

een pamflet van 8 pagina's welke ook de bladmuziek bevatte. In de loop van de tijd zijn er nog meer balletten gecomponeerd. We beginnen met het succesvolle werk van Sir Arthur Bliss (1887-1975): *Checkmate* met de choreografie van Ninette de Valois. De première vond plaats op 15 juni 1937 in het Théâtre des Champs-Élysées te Parijs door het Vic-Wells Ballet van het Sadlers Wells Theatre met L'Orchestre des Concerts Lamoureux onder de directie van Constant Lambert. Tien jaar later, in 1947, werd het ballet in Londen opnieuw opgevoerd in nieuwe kostuums. Het thema was de strijd tussen de liefde (de rode kostuums) en de dood (de zwarte). In *King, Queen and Knight* van Norman Knight and Will Guy kan men op de pagina's 32-33 uitvoerig over dit ballet worden geïnformeerd.

Leerboeken

Wie kent niet het klassieke werk *Oom Jan leert zijn neefje schaken*? Waarschijnlijk zijn hele generaties met dit boekje opgegroeid. Het wordt toegeschreven aan Max Euwe, maar naar alle waarschijnlijkheid is coauteur Albert Loon de geestelijke vader. Het verscheen voor het eerst in het najaar van 1935 – dus tijdens de eerste WK-match tussen Aljechin en Euwe – en was indertijd bedoeld om het schaken als onderwijsvak op de lagere school te propageren. De allereerste druk bevat op het einde ook een minutieuze handleiding hoe men zelf een schaakbord, stukken en zelfs een demonstratiebord kan maken. Een fraai stukje huisvlijt. Helaas is dit hoofdstuk vrij spoedig gesneuveld, maar in de onlangs verschenen 25ste (!) druk wordt er door Hans Böhm in het voorwoord aan gerefereerd (1). Een kwarteeuw geleden (1977 & 1978) schreef Tony Gillam drie deeltjes voor de beginnende schaker. De methode die Gillam gebruikte is vergelijkbaar met de aanpak van Brunia en Van Wijgerden in hun stappenplan. Dit jaar komt Batsford met een hernieuwde versie van Gillams boeken. De drie deeltjes zijn gecomprimeerd tot twee boeken. In *Starting chess* worden de regels van het schaakspel uitgelegd (2) en in *Simple chess tactics and checkmates* komen – hoe kan het ook anders – eenvoudige (mat)combinaties aan bod (3). Met de inhoud van de boekjes is weinig mis, maar met de prijs des te meer.

Neil McDonald schreef ook een boek over mat zetten, maar voor de meer gevorderde schaker (4). Dat lijkt vaak eenvoudiger dan het in werkelijkheid is. Vooral tegenwoordig, met het gebruik van de computer, moet een combinatie honderd procent sluitend zijn, want ieder minuscule lekje in de aanvalsofzet wordt door het elektronisch beest gevonden. In het boek worden diverse matbeelden besproken. Allereerst in hun meest simpele vorm (zie hierboven Gillam), maar al snel wordt de lezer naar combinaties van een duizelingwekkende hoogte gebracht. Naast de voorbeelden bevat het 68 diagrammen als oefenmateriaal.

Bij Batsford verscheen een leerboek over strategie met als coauteur de in 2002 overleden grootmeester Eduard Gufeld (5). Het boek behandelt de algemene strategie en de strategie in de opening, het middenspel en het eindspel. Gufeld stond bekend om zijn romantische stijl en dat lijkt zich te herhalen in dit boek. De inhoud is nogal rommelig. Het lijkt dat de auteurs zich hebben verkeken op de omvang van het onderwerp. Er worden te veel thema's behandeld waardoor echte diepgang ontbreekt. Bij de strategie in de opening wordt er gekozen voor allerlei gambieten. Deze keuze is natuurlijk al arbitrair, maar het dekt ook nauwelijks de lading van het onderwerp.

- 1) Albert Loon en Max Euwe, *Oom Jan leert zijn neefje schaken*, Tirion Uitgevers, Baarn 2003, 132 pag., ISBN 90 4390 491 0, prijs euro 9,90.
- 2) Tony Gillam, *Starting chess*, Batsford, Londen 2003, 176 pag., ISBN 0-7134-8821-2, prijs £ 11.99.
- 3) Tony Gillam, *Simple chess tactics and checkmates*, Batsford, Londen 2003, 160 pag., ISBN 0-7134-8822-0, prijs £ 11.99.
- 4) Neil McDonald, *Mastering checkmates*, Batsford, Londen 2003, 160 pag., ISBN 0-7134-8774-7, prijs £ 13.99.
- 5) Eduard Gufeld en Nikolai Kalienchenko, *Chess strategy*, Batsford, Londen 2003, 272 pag., ISBN 0-7134-8775-5, prijs £ 15.99.

Partijverzamelingen

De helaas vroeg overleden Britse grootmeester Tony Miles (1955-2001) was een schaker in hart en nieren, alhoewel hij tegelijkertijd de betekenis van het schaken relativeerde.

Toch zullen er maar weinig spelers geweest zijn die in dertig jaar tijd zoveel toernooien gespeeld hebben. Hij voelde zich – ook in zijn toptijd – niet te goed om aan een ordinair weekendtoernooitje deel te nemen. In 1986 werd voor het eerst het Pinksterweekendtoernooi in Bussum gehouden. Een jaar later was de belangstelling zo groot dat late aanmelders teleurgesteld moesten worden.

Een van de deelnemers probeerde het onder de naam Tony Miles. De secretaris van BSG dacht een grap-

penmaker aan de lijn te hebben. Dat was ook zo, want Tony Miles ('It's only me') had een enorm gevoel voor humor. Maar dit keer was hij serieus: hij was dat weekend in Nederland en had niets om handen, vandaar. Snel werd er een tafel bijgehaald en Miles won dat toernooi met 6 uit 7. De score kwam hem overigens niet aanwaaien, want in zeker vijf partijen moest hij zwoegen voor zijn punten. Zo geconcentreerd als Miles tijdens de partij kon zijn, zo vriendelijk en toegankelijk was hij na afloop van de partij. Met iedere tegenstander werd uitgebreid geanalyseerd en nooit had je de indruk dat je met een wereldtopper te maken had. Het boek dat onlangs over Miles is verschenen (6) bevat analyses van Miles geschreven voor diverse kranten en tijdschriften. Het is geen echte biografie, al komen er wel veel anekdotes en persoonlijke noten in voor. Het is eigenlijk een aanzet tot een heuse biografie. Als die ooit verschijnt hoort in zijn kolossale lijst van toernooiprestaties (zie pag. 284 t/m 287) ook Bussum 1987: 1-st, 6/7 te staan.

De Amerikaanse grootmeester en journalist Soltis heeft een boek over Bobby Fischer geschreven (7). Hij verontschuldigt zich als het ware en merkt op dat het beroemde boek *My sixty memorable games* niet meer verkrijgbaar is en bovendien ophoudt in 1967. Dat laatste argument klopt, maar nog in 1995 werd bij dezelfde uitgeverij, Batsford, een reprint uitgegeven van het boek. Soltis zag Fischer voor het eerst in 1961 en speelde tien jaar later eens een vluggertje tegen Fischer. Hij kwam gewonnen te staan, maar raakte bijkans verlamd en verloor alsnog. De laatste keer dat hij Fischer zag was tijdens zijn huldiging in New York als wereldkampioen. Dertig procent van de partijen zijn van 1968 of later. Verrassend is de analyse die Soltis gemaakt heeft van Fischers schaakstijl. Samenvattend zou je kunnen zeggen dat Fischer in zijn jonge jaren flink tekeering op het schaakbord, maar gaandeweg zijn stijl aan het Sovjet-schaak aanpaste, dat hij in de toekomst zou gaan bestrijden.

- 6) Geoff Lawton, *Tony Miles: 'It's only me'*, Batsford, Londen 2003, 288 pag., ISBN 0-7134-8809-3, prijs £ 17.99.

- 7) Andrew Soltis, *Bobby Fischer rediscovered*, Batsford, Londen 2003, 288 pag., ISBN 0-7134-8846-8, prijs £ 15.99.

Openingen

In 1992 schreef Lev Psakhis *The Complete French*. Nu, elf jaar later, heeft hij drie delen nodig om deze opening adequaat te kunnen behandelen. Het eerste deel uit deze serie is verschenen en gaat over de Tarrasch-variant (8). Het omvat 38 zeer intensief geanalyseerde partijen, merendeels van recente datum. Psakhis, die in 1980 en 1981 gedeeld kampioen van de Sovjet-Unie was (in 1980 met Beljavski en een jaar later met ene Kasparov), heeft er echt werk van gemaakt. Desondanks waarschuwt hij de lezer dat de openingstheorie zich zo snel ontwikkelt dat bij het verschijnen van dit boek het oordeel over sommige varianten al weer achterhaald kan zijn. De Trompowski-opening (1.d4, Pf6 2. Lg5) zou je met goed fatsoen ook de Engelse opening kunnen noemen, want het zijn voornamelijk Engelstaligen onder aanvoering van Julian Hodgson, die deze opening praktiseren. Op het allerhoogste niveau wordt de Trompowski niet vaak gespeeld, maar het blijft, zeker in de handen van een kenner, een geducht wapen. Overigens behandelt Wells (9) alleen die varianten die hij voor wit speelbaar acht. Zo wordt na zwarts tweede zet Pe4 alleen de zet 3. Lf4 - en dus niet 3. Lh4 - besproken. De liefhebbers van de Van Geet-opening (en dat zijn er de laatste jaren nogal wat) kunnen hun hart ophalen bij het nieuwste boek van Harald Keilhack (10). Maar liefst 400 bladzijden heeft de auteur gewijd aan de zoals hij het zelf noemt *Alternative Schach-Eröffnung*. Je kunt het zo gek niet bedenken of het staat erin. Wat dacht u bijvoorbeeld van de variant 1. Pc3, e5 2. a3 ? Met een stalen gezicht bespreekt Keilhack dit alternatief. Zonder twijfel is er een markt voor deze uitgave. Uitgeverij Batsford is gestart met een serie openingsboeken volgens een nieuwe formule. *The Grünfeld Defence revealed* is geen openingsboek met variantenbomen (11).

Aan de hand van complete partijen, waaronder ook een aantal miniatuurtjes, worden de kenmerken van deze opening uitgelegd.

Het voordeel is dat de lezer ook inzicht krijgt in de structuren en eindspelen die uit deze opening kunnen voortvloeien. Als toegift worden 71 partijfragmenten met zijvarianten gegeven. In 1999 verscheen bij Joachim Beyer een boek van Karpov over de Engelse opening. Dit jaar is een nieuwe versie uitgebracht (12) met ook partijen uit de jaren 1998 tot en met 2002.

- 8) Lev Psakhis, *French Defence 3 Nd2*, Batsford, Londen 2003, 288 pag., ISBN 0-7134-8825-5, prijs £ 15.99.
- 9) Peter Wells, *Winning with the Trompowsky*, Batsford, Londen 2003, 240 pag., ISBN 0-7134-8795-X, prijs £ 15.99.
- 10) Harald Keilhack, *Der Linkspringer 1.Sc3*, Schachverlag Kania, Schwieberdingen 2003, 400 pag., ISBN 3-931192-20-2, prijs euro 24,80.
- 11) Michael Khodarkovsky, *The Grünfeld Defence revealed*, Batsford, Londen 2003, 176 pag., ISBN 0-7134-8827-1, prijs £ 14.99.
- 12) Anatoli Karpow, *Englisch - richtig gespielt*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 154 pag., ISBN 3-88805-479-6, prijs euro 15,80.

Joachim Beyer

Joachim Beyer Verlag heeft vijf klassieke werken heruitgegeven (13 t/m 17) waaronder Euwes *Schach von A bis Z*, bij ons bekend onder de titel: *Volledige handleiding voor het schaakspel*. De boeken zijn uitgevoerd met stevige harde kaft en hebben een kleurrijk omslag. Nieuw bij Joachim Beyer is de spoedcursus openingen geschreven door Jerzy Konikowski. In het theorie-deel (18) wordt op kundige wijze de geschiedenis en de kenmerken van de diverse openingen uitgelegd. Voor de beginnende schaker is dit een uitstekend boek om enig houvast in de wirwar van openingen te krijgen. Het boek is blijkbaar populair, want het verscheen in 2002 voor het eerst en het is nu al herdrukt. Tegelijkertijd is nu het tweede deel met praktijkvoorbeelden uitgegeven (19). Het bevat 210 partijen uit de periode 1990-2002. Van iedere partij is op het kritieke moment een diagram gemaakt en zo kan de lezer het boek ook als testboek gebruiken.

- 13) Stuart Margulies en Donn Mosenfelder, Bobby Fischer lehr Schach, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 384 pag., ISBN 3-88805-471-0, prijs euro 19,80.
- 14) Jerzy Konikowski en Pit Schulenburg, *Fischers Vermächtnis*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 230 pag., ISBN 3-88805-478-8, prijs euro 18,80.
- 15) Alexander Kostjew, *Schachbuch für Meister von übermorgen*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 148 pag., ISBN 3-88805-267-X, prijs euro 14,80.
- 16) Eduard Lasker, *Moderne Schachstrategie*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 208 pag., ISBN 3-88805-420-6, prijs euro 14,80.
- 17) Max Euwe, *Schach von A bis Z*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 212 pag., ISBN 3-88805-528-8
- 18) Jerzy Konikowski, *Schnellkursus der Schacheröffnungen: Theorie*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 300 pag., ISBN 3-88805-293-9, prijs euro 20,35.
- 19) Jerzy Konikowski, *Schnellkursus der Schacheröffnungen: Praxis*, Joachim Beyer Verlag, Hollfeld 2003, 268 pag., ISBN 3-88805-294-7, prijs euro 20,40.

Diversen

Het blijft verbazingwekkend dat zoveel Nederlandse topschakers ook uitstekende schrijvers zijn. Na zijn boek *Russian Silhouettes* heeft Genna Sosonko nu *The Reliable Past* geschreven (20). Het is wederom een bundeling portretten van schakers voor het merendeel eerder gepubliceerd in het magazine *New in Chess*. Sosonko is observator, analyticus, participant, expert en schrijver tegelijkertijd. Zijn liefde voor en kennis van het schaakspel, de spelers, de schaakwereld en de schaakgeschiedenis zijn indrukwekkend, maar bovendien weet Sosonko dit alles ook fraai op papier te zetten.

In zijn voorwoord verwijst Gary Kasparov naar voorgangers van Sosonko en komt hij uit bij schakers-schrijvers als Znosko-Borovsky en Tartakower. Een groter compliment is nauwelijks denkbaar. Zo'n zeventig jaar heeft de schaakwereld dus moeten wachten op iemand die al deze talenten in zich

verenigd heeft. Een van de meest curieuze schaakboeken van de laatste tien jaar is het toernooiboek van het eerste correspondentieschaaktornooi met deelnemers uit de Pacific en Noord-Amerika (21). Het toernooi begon in 1985 en werd beëindigd in 1988. Nu, vijftien jaar later dus, is het toernooiboek gepubliceerd. Waarom en voor wie is dit boek gemaakt? Geen idee. Misschien dat van latere toernooien wel boeken zijn verschenen en dat men nu deze omissie alsnog heeft willen recht zetten? Een andere reden valt haast niet te verzinnen, want voor de kwaliteit van de partijen was deze publicatie niet nodig.

20) Genna Sosonko, *The Reliable Past*, New in Chess, Alkmaar 2003, 206 pag., ISBN 90-5691-114-7, prijs euro 21,95.

21) Eric Osbun, *First Anglo-Pacific Invitational Chess Championship*, Caissa Editions, Yorklyn 2003, 182 pag., ISBN 0-939433-64-8, prijs \$21,-.

Ineke Bakker: een algemene naam, die echter in de nationale schaakwereld vanaf de jaren 1960 een bijzondere klank kreeg. Dankzij haar werd het Bonds bureau van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond een feit. Slaat u er Amsterdam schaakstad (1994: blz 122 e.v.) maar op na. Henk Wille, voormalig voorzitter van de KSNB én het MEC, verhaalt van Inekes belangrijke rol.

En vanaf begin jaren 1970 kreeg de naam Ineke Bakker ook in de internationale schaakwereld een speciale klank. Naast Max Euwe en Fridrik Olafsson (the Euwe and Olafsson administration) vervulde zij als secretaris-generaal een van de belangrijkste functies in het bestuur van de Fédération Internationale des Echecs (FIDE), de Wereldschaakbond.

Menigmaal nam zij namens de president de honneurs waar bij schaakgelegenheden in binnen- en buitenland of het openen van toernooien, kampioenschappen. In het buitenland ontving zij als de First Lady of Chess het eerbetoon dat Lex Jongsma memoreerde in het dagblad *De Telegraaf* van 12 juli jongstleden. En terecht, gezien haar onschatbare verdiensten.

In 1983 nam zij, vijftig jaar oud, afscheid van de internationale schaakfamilie die haar niet vergat, getuige de condolèances die de familie na haar overlijden op 6 juli 2003 bereikten.

Toen in 1982 de stichting Max Euwe-Centrum opgericht werd, nam zij al snel zitting in het bestuur en zij bleef constructief meedenken tot 1997. Met de viering van haar 65ste jaardag in het Max Euwe-Centrum nam zij ook afscheid van de nationale schaakwereld.

Een kanjer van een dame aan wie de schaakwereld en het Max Euwe-Centrum onmetelijke dank verschuldigd is. Ineke Bakker werd zeventig jaar.

De Nieuwsbrief is bestemd voor de donateurs van het Max Euwe-Centrum. U kunt de Nieuwsbrief regelmatig ontvangen door donateur te worden van de Stichting Max Euwe-Centrum, door een bedrag van minimaal € 15,00 per kalenderjaar (meer mag ook) over te maken op Postbankrekeningnummer 5401670 t.n.v. Max Euwe-Centrum te Amsterdam. Of door te bellen: 020-6257017, waarbij u advies omtrent de betaling mag verwachten.

BOEKEN(RUIL)MARKT

Zaterdag 29 november van 11.00 tot 14.00 uur vindt de halfjaarlijkse boeken(ruil)markt plaats in het Max Euwe-Centrum.

Tafels voor particulieren graag van tevoren (gratis) reserveren.

Het Max Euwe-Centrum stelt goede ideeën op prijs. Degenen die met ons mee willen denken over mogelijkheden op het gebied van bijvoorbeeld (schaak)-tentoonstellingen of andere activiteiten, worden verzocht ons daarvan op de hoogte te stellen.

Schaakboekenverzamelingen kan men legateren aan de Stichting Max Euwe-Centrum. Als u daarover denkt of iemand kent met deze gedachte, houden wij ons van harte aanbevolen.